

3. 11. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Když je podnik ve finanční tísní

Dopady koronavirové pandemie a probíhající vojenský konflikt na Ukrajině negativně ovlivnily světovou i českou ekonomiku. Podobně jako v případě finanční krize v České republice v roce 2008 očekává i nyní mnoho expertů v nejbližších obdobích zvýšený počet insolvenčních návrhů jednotlivců a firem. Jak ale minulá krize ukázala, počty insolvenčních návrhů vzrostly až se značným časovým odstupem. Dle analytické společnosti InsolCentrum dosáhl počet insolvenčních řízení v reakci na proběhlou finanční krizi vrcholu až čtvrtý rok od začátku krize.

Pozdní reakce podniků na vlastní nepříznivou finanční situaci je patrná v provedených analýzách dostupných na webu Centra restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka na VŠE. V rámci analýzy insolvenčních návrhů v roce 2022 komentoval Ing. Michal Kuděj, Ph.D. současnou situaci jako stav, kdy podniky reflektují svoji nepříznivou finanční situaci pozdě, což pak odpovídá stavu, v jakém následně vstupují do insolvence.

Nabízí se otázka, kdy a na základě čeho by se měl podnik k podání insolvenčního návrhu uchýlit. Důležité je také specifikovat, kdo je za finanční situaci podniku zodpovědný a jaké povinnosti přitom pro něj plynou.

Podání insolvenčního návrhu

Z výše uvedeného je patrné, že k podání insolvenčního návrhu se společnosti uchylují až se značným časovým zpožděním, a to i přesto, že zákon č. [182/2006](#) Sb. (dále také jen „IZ“) definuje podmínky, kdy se dlužník nachází v úpadku. Dlouhodobé vyčkávání s řešením nepříznivé finanční situace může špatnou finanční situaci podniku jen prohloubit.

Úpadek společnosti v opravdu špatné finanční kondici lze mnohdy řešit bez případného vstupu investora pouze formou konkursu. Ten je z dlouhodobého hlediska nejčastější formou způsobu řešení úpadku právnických osob v České republice. Zadlužený podnik v případě konkursu zaniká a zpeněžením jeho majetkové podstaty jsou uspokojováni jeho věřitelé. Ti pak mají zájem na tom, aby byly jejich pohledávky za zadluženým podnikem uspokojeny v co nejvyšší míře. Hodnota majetkové podstaty zadluženého podniku, ze které jsou věřitelé uspokojováni, však obvykle v čase klesá z důvodu postupné ztráty pracovního kapitálu či z důvodu zastarání majetku. V zájmu věřitelů je tedy apelovat na to, aby zadlužený podnik nevykazující známky ozdravného procesu byl zlikvidován co nejdříve a z majetkové podstaty tak vytěžili maximum.

Skutečnost, že se podnik v úpadku nachází, nemusí nutně znamenat jeho konec. V případě včasné reakce manažerů, jejichž zodpovědností je starat se o finanční zdraví podniku, se může společnost v úpadku uchýlit i k reorganizaci. V nejbližších obdobích by pak měl k řešení přechodných finančních obtíží firem pomoci také zákon o preventivní restrukturalizaci, implementující do českého práva Směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023. Zákon byl 4. 9. 2023 podepsán prezidentem České republiky, po jeho vyhlášení ve Sbírce zákonů pak zákon o preventivní restrukturalizaci nabude účinnosti.

Zodpovědnost statutárního orgánu podniku

Zodpovědnou osobu při posuzování finanční situace podniku představuje volený statutární orgán společnosti. Ten by se přitom měl řídit podle „Péče řádného hospodáře,“ kterou definuje v případě právnických osob § 159 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále také jen „OZ“). Dle uvedeného paragrafu má ten, kdo přijal funkci člena voleného orgánu, závaznou povinnost vykonávat tuto funkci s nezbytnou loajalitou, potřebnými zkušenostmi a pečlivostí. V případě, že tato osoba není péče řádného hospodáře schopna, ač to musela při přijetí nebo výkonu funkce zjistit, a nevyvodila z toho důsledky, má se za to, že jedná nedbale.

Kromě občanského zákoníku definuje pravidla jednání členů voleného orgánu také zákon č. [90/2012](#) Sb., o

obchodních korporacích (dále také jen „ZOK“). Dle § 51 ZOK jedná pečlivě a s potřebnými znalostmi ten, kdo mohl při svém rozhodování v dobré víře předpokládat, že jeho jednání bylo informované a že tak činil v obhajitelném zájmu obchodní korporace. Při případném rozporu se situace posoudí na základě úvahy, zda by jiná rozumně pečlivá osoba v obdobné situaci postupovala stejným způsobem.

Právní důsledky porušení péče řádného hospodáře pak definuje § 53 ZOK. V případě úpadku společnosti se použije rovněž § 66 ZOK, kde významnou roli hraje insolvenční správce. Zákon stanovuje, že v případě, kdy člen statutárního orgánu porušil své povinnosti a přispěl tak k úpadku obchodní korporace, může insolvenční soud členům statutárního orgánu uložit vrácení všech příjmů a výhod které od podniku obdržel, a to až za období 2 let před zahájením insolvenčního řízení. Kromě toho může insolvenční soud dále statutárnímu orgánu uložit povinnost pokrýt rozdíl mezi celkovými dluhy společnosti a hodnotou majetkové podstaty.

Primárním zdrojem finančních informací klíčových pro rozhodování statutárního orgánu přitom představuje účetnictví. Dle Marka (MAREK, P. et al. *Studijní průvodce financemi podniku*. 2. aktualizované vydání. Praha: Ekopres, 2009. ISBN 978-80-86929-49-1) představuje účetnictví obraz finanční situace společnosti, na jehož základě by mělo docházet k přijímání stěžejních finančních rozhodnutí (jako právě v tomto případě rozhodnutí o podání insolvenčního návrhu). Odborná literatura v návaznosti nabízí řešení v podobě modelů predikce finanční tísně, ať už na bázi peněžních toků či poměrových ukazatelů. V některých případech je ovšem diskutabilní, zda a v jaké míře je možné tyto modely aplikovat v českém podnikatelském prostředí.

Dopad na vlastníky

Chování statutárního orgánu a následný dopad jejich finančních rozhodnutí na společnost je zásadní zejména pro vlastníky společnosti, jejichž investice v podobě podílů v podniku by byla špatnými rozhodnutími statutárního orgánu znehodnocena. § 159 OZ uvádí, že v případě porušení péče řádného hospodáře má člen voleného orgánu při vzniku škody nebo újmy povinnost právnické osobě tuto škodu nahradit. Pokud škodu neuhradí, stává se ručitelem věřitele právnické osoby za její dluh v rozsahu, v jakém škodu právnické osobě nenahradil. Tato skutečnost platí ovšem pouze v případě, pokud se věřitel plnění na právnické osobě nemůže domoci.

Shrnutí

Z výše uvedeného vyplývá, že osoba pověřená chodem společnosti je zákonem povinna dodržovat při výkonu své funkce péči řádného hospodáře. Prověřovat a uvědomovat si finanční situaci podniku je pro zodpovědný statutární orgán stěžejní, neboť kromě možné nespokojenosti vlastníků ze znehodnocení investice plyne pro osoby pověřené funkcí statutárního orgánu kromě uzavřené smlouvy i případná zákonná povinnost vzniklou škodu či újmu nahradit. ZOK i OZ definují pravidla jednání pověřených osob. Konkrétní způsoby pohlížení na finanční situaci podniku jsou však výhradně v kompetenci statutárního orgánu. Ten by měl správně vyhodnotit situaci na základě svých odborných znalostí, zkušeností či jiných kompetencí.

Nicméně i s ohledem na výše uvedené přetrvává v České republice stav, kdy statutární orgány společností nereflktují svou nepříznivou situaci podáním insolvenčních návrhů včas a k návrhu se uchylují až v okamžiku, kdy je podnik silně zadlužen. Řešením této situace pak může být zmíněný zákon o preventivní restrukturalizaci, umožňující podnikatelům v přechodných finančních obtížích odvrátit svůj možný úpadek.

Více o zákoně o preventivní restrukturalizaci napsaly například Ing. Šnajberg a JUDr. Ing. Helcová v textu pro epravo.cz „Role znalce v preventivní restrukturalizaci“. Jako další řešení byla v reakci na problém správného posouzení finanční situace podniku vytvořena v červenci 2023 v Centru restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka VŠE aplikace na testování finanční kondice firem pomocí systému signálů včasného varování. Ta by mohla podnikům pomoci finanční situaci lépe posoudit a dát případně podnět k tomu zabývat se myšlenkou reorganizace.

Ing. Radim Stehno

Business Valuation Analyst

Ing. Oxana Šnajberg

Managing Partner

Equity Solutions Appraisals s.r.o. - znalecká kancelář

Ovocný trh 573/12
110 00 Praha 1

tel: +420 222 314 447

e-mail: info@eqsa.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenční při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenční – judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)

- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)